

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseča na celi poli.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 16.

V Ljubljani 15. avgusta 1871.

Tečaj XI.

Želja na tujem.

Biti v domovini svoji
Tù na tujem si želim;
Tam so sestre, bratje moji,
Kjer stoji ponosni Krim.

Le na dom me ljubav veže,
Noč in dan jaz mislim na-nj;
Naj okó ga ne doseže,
Sèrce vedno bije za-nj.

Oj nebo, ti me pripelji
Tje v domovje mi ljubó!
Da počival vsaj po želji
Pod domačo bom zemljó.

Josip Prosen.

Čertice o pravi odgoji.

Spisal — m —.

Nekteri pedagogi terdè, da se ima mladina odgojevati za bodoče njeno stanje. Vprašanje torej nastane: Ali je to pravi vzrok človeške odgoje, ali ne? Ko bi človek imel živeti samo za svoje stanje, in ne tudi sebi samemu, svoji družini, človeškemu društvu in svojemu višjemu odrejenju; ako bi človek bil brezumna stvar, ktera bi samo mehanično izverševati imela to ali uno nalogo, ta ali oni posel, potem bi brez pomisleka vsestransko prav bilo načelo, da se mladina odgojevati ima samo za bodoče njeno stanje. Ali gledé na to, da omenjeni razlogi niso pravi, se mora taka odgojo na zlo obsoditi; obsoditi se morajo ob enem tudi vsi oni, kteri mladino po omenjenem načelu odgojujejo, ali pa odgojevati hočejo. Tako odgojeni otroci morejo sicer biti dobri kmetovalci, delavni rokodelci, izvedeni tergovci, samo ne ono, kar po svoji naravi biti imajo, to je dobri ljudje.

Odgojevaty se mora mladina naj prej tako, da postanejo otroci ljudje, in to ljudje v naj višjem in naj plemenitejšem smislu; ljudje, kateri ne samo, da zadostujejo svojemu stanju, temuč tudi živeti znajo svojemu višjemu odgojstvu, kateri na dalje spoznavati in varovati znajo svoje dostojanstvo, kateri se — vsaj nekoliko — pečajo za povzdigo svojega duha.

Pred ne dolgim časom se je v neki pedagogični knjigi dokazalo, da imajo ljudski učitelji ob enem biti odgojitelji. O tej stvari na tem mestu več govoriti ni treba, ker je obče znano in sploh od vseh strokovnjakov priterjeno, da mora učitelj ob enem skerbeti za odgojo učenca svojega. Ljudski učitelj ima torej ne samo nalogo, podučevati svojo mladino, temuč tudi odgojevati jo, in sicer v pravem smislu, v pravem duhu. Zadnjo nalogo naj vsaki učitelj posebno spoštuje.

Da se vsaki še bolje more prepričati, da je edina prava odgoja le ona, ktera pred vsem iz človeka človeka odgojiti namerava, hočem tu navesti še nekatere razloge.

Narava in um zahtevata, da se človek naj prej odgojeva človekom. Človek je naj prej človek, preden je še vaščan, mestjan in preden zamore biti pravi državlján. On je naj prej človek, preden še prevzeti more kaki posebni posel, kako posebno nalogo. Kar iz človeka naj prvo človeka napravi, kar gre k posebnostim njegove narave in k prednostim njegovega plemena, kar njegovim okolnostim za temelj služi, za to se more naj prej skerbeti, ker, ako se enkrat stvar zanemari, se ne dá več tako lahko nadomestiti. Kar človeka človekom pridruži; kar v vsakem domačem in društvenem, ter državnem stanji, naj bode on bogat ali reven, odličen ali nepoznan, delati in izverševati, učiti se in znati, želeti in upati se ima: to je ono, kar se v mladem zernu naj prej mora izbujevati. Kar se tiče sposobnosti in čustva, ktero ima vsaki brez razločka; kar je pred vsem neobhodno potrebno, da človek ne postane brezumna stvar; kar nikake okolnosti in nikaki dogodljaji časa predrugačiti ne morejo — to je, na kar se ima pred vsemi drugimi potrebami naj prej ozirati brez odlašanja.

V drugo je pa odgojitev po v prvo omenjenem načinu tudi enostranska in otroku škodljiva. Ako odgojitelj misli, da je vse dosegel, če je otroku vcepil ljubezen, izključljivo samo za ono, kar je domače in otroku potem vse merzi, kar je ptuje, je zašel popolnoma na slabo pot. Kmalí hoče spoznavati taki učitelj, ob enem odgojitelj, da je sicer odgojil domorodce, ali le revne in po vetru se obračajoče. Tako odgojeni ljudje nimajo slobodnega in jasnega pogleda v svet, vse njih delovanje in mišljenje se omejuje na

ozki mali krog. Oni cenijo in spoštujejo samo lastno stališče; zraven mislijo, da vsa sreča in blagostanje sveta odvisi le samo od njihove znanosti, njihove umetnosti, njihove obertuije; prezirajo vse, kar ne razumejo. Vedno so obdani z raznimi predsodki in nikdar se ne vzdignejo nad srednjost in vsakdanjost. Oni ne poznajo prednosti drugih narodov, napredovanja tujih zemelj; merzi jim vse, kar ni strogo domače. Mišljenje takih ljudi je tako ograjeno in malenkostno, kakor je ograjen in majhen njih svet; vsaka višja, natančnejša in globejša misel o raznih stvareh jim ostane nepoznana.

Človek, ki je bil naj prvo odgojen kot človek, je vse, kar biti ima; on more zadostevati vsakemu zahtevanji države, društva in lastnega stališča. Naj bolji človek je ob enem naj bolji državljani in mestjan, ker vezi, ki ga vežejo k državi, k domovini in narodu niso sebičnost in neznanstvo, temuč zahvalna priverženost iz načela. Naj bolji človek je ob enem naj bolji glagar, učenik, sodnik, kmetovalec, rokodelec itd., ker on ne dela samo pametno in modro, temuč vse po pravih načelih; on je svojim pravi skerbnik, oče, svariitelj in branitelj. Ravno tako je tudi naj boljši človek najboljši ud države, ker se zakonu podverže drage volje in iz prepričanja, iz ljubezni k redu in dobri stvari; ne zarad kazni, temuč zarad prâve in vestnih nagibov. On dela in izverševa vedno le to, kar izverševati mora, ter vestno in dostojno izpolnuje svojo nalogo, svoj posel. Zraven vsega je pa tudi naj zadovoljnejši, ter nikoli ne postane ponižni in vdani sluga kake strasti, kake navade — z eno besedo: „on je in zasluži imé človeško“.

Tako odgojeni človek ljubi — kar je naravno — svoj dom in narod; on je naj boljši domorodec. On bode posebno ljubil svojo domovino, ktero mu je osoda odmenila. Ljubeč svoj narod, svoj jezik, svojo domovino bo posvečeval vse svoje moči, da narodu koristi, da ga bratovsko pridruži gledé na omiko in blagostanje drugim mogočnejim narodom. Skerbel bo z vso silo, da mu postane domovina vedno milejša, lepša, vgodnejša in da zadobiva obče spoštovanje njenih sosedov.

(Dalje prih.)

Šolski vert.

(Konec.)

Pa ne samo znanje domačih rastlin naj se po šolskih vertih širi, nego tudi en del živalstva, n. pr.: žužki, povodne živalice, dvoživke, koristne in škodljive živalice, med tem zlasti ptice, ktere bodo domače kraje bolj oživljale nego do sedaj, ko jim za vsakim germom nevarnost preti. Po šolskih vertih pa se bodo tudi vzrejevale take

živalice, ktere človeku kaj koristi donasajo, n. pr.: ribe in pijavke, posebno pa čebele, za ktere naj bodo skozi celo leto medonosne rastline v vertu pripravljene.

Pa ne samo rastlin in žival nam kaže šolski vert, tudi na rudnine se lahko s pozornostjo obračamo. Sim spada zlasti kmetijsko zemljeznanstvo.

Šolski vert stavi si, torej 2 poglavitna namena: 1. podučevati praktično vpiraje se na skušnje (empirično) in logično, da se razum bistri; 2. odgojevati mladino v pravem pametno keršanskem duhu in lepoznavskem obziru. Kaj se doseže po teh dvojnih potih, razjasnuje dalje brošura in tudi dvomljivost, ali bi se kaj tacega moglo storiti s sedanjimi učiteljskimi močmi in pri revnih okoliščinah srenjskih popolnoma vničuje. Osnova šolskega verta je tudi v smislu šolske postave od 14. maja 1869. (§. 63.) še bolj pa spominja inštrukcija za nadzornike, da naj se napravijo šolski verti. Šolska postava pa tudi zahteva, da so učitelji v kmetijstvu podučeni.

Tudi v razpravo naj važnejše točke se knjižica razpušča, namreč o stroških za napravo takega verta. V tej zadevi pravi:

Ako ima šola pripravno ne premajhno zemljišče, naj srenjčani skerbé, da vsaj v prvič obdelajo zemljo, in v ta namen s svojimi rokami in tovarno živino kaj brezplačno pomagajo, kar se lahko zgodi, ker začetna dela bi se v pozni jeseni veršila, ko kmetovalec svoj posel že dožene.

Naj več denarnih stroškov bi stalo nakupovanje sadnega drevja. Sicer se pa naj več rastlin dobi po zamenjavi in pa po darovih. Načert za take verte se tudi lahko dobi, in pa vsaj učitelj lahko to sam tudi vravná, naj ima le kak grajščinski vert pred očmi.

Srenja napravlja in vzdržuje vert. Vert pa s časoma novce donaša (sadjereja) in to se nabira v srenjski blagajnici, kar se potrosi nekaj za uč. trud, nekaj za vsakdanje potrebe na vertu.

Knjižica potem našteva, kaj spada v šolski vert? Kakošen obraz mora imeti? To vprašanje rešuje tako-le:

1. Domača iglovina in listno drevje in germovje s semeniščem.
2. Semenica za peškovce, drevesnica za divjake in kutne, ki se požlahtné, zbirko sočnatega sadja, sadišče žlahtnega sadja in pertlikovcev, in sadne pa tertne brajde.
3. Precej obširno kmetijsko poskušno polje.
4. Vert za zelenjavo.
5. Po gredah lepo razdeljenih bogato zbirko gospodarstvenih in tehniških rastlin, n. pr.: sočivje, lan, zdravilne rastline i. t. d.
6. Na majhnih lehah cvetice, visoke vertnice, lepe germe, mnogoletnice.

7. Čebelorejnico v kakem zasebnem kraju šolskega verta.

Tudi nekoliko murb bi bilo želeti. Manjkati ne sme vodnjaka.

Telovadnica naj ima svoj naj vrednejši prostor v šolskem vertu.

Konečno pristavlja knjižica, da za šolski vert je vsak kraj pripraven, raven ali neraven, na dobri in slabi zemlji, s kratko rečeno: povsod. Krajevnim okoliščinam treba je primerjati, kaj da se sprejme in vzreja v šolskem vertu. Da morajo šolski verti biti okusno sestavljeni, je že bilo omenjeno, vendar zdaj se povdarja, da naj bo vert po angleškem načinu izpeljan brez pedantične simetrije, ali pa skupostnega nagoščenja in neredne nezistematične sestave. Med gredami in lehami naj se razprostira zelena trava. Knjižica posebno ozira se na ljudsko šolo na deželi, pa tudi mestnim šolam želi enaki ali vsaj nekaj verta, da se mladež soznani, kako se narava razvija. Smoter šolskega verta je v mestu bistveno ravno isti, kakor na deželi, če tudi tam nektero odpade, kar je za deželo važno. Nepotrebnost šolskih vertov ni v temeljena s tem, da ima kraj kak grajsčinski vert. Ta je podučilo za posamesnega, a nikakor pripraven za živo gibčno, radovedno mladino.

Konec knjižice se pisatelj opravičuje, zakaj da je objavil to važno vprašanje, ter želi, da bi zvedenci svoje mnenje razodeli, in to pričeto misel razširili in v djansko življenje vpeljati pomagali.

Gledé obširnega in vsestranskega pretresovanja, knjižica svojega namena ne more zgrešiti; vse, kar le nasvetuje, dá se, brez žertev se vé da ne, storiti; edino to se nam zdi neizveršilno, da bi učitelj s svojo okorno še lé učečo se mladino pri pomanjkanji časa in obilem drugem poslu mogel vert ohraniti v vedno lepem redu. Kdor je količkaj imel opraviti z vertom, vé, da slehern dan prinaša novega opravila. Srenja bi torej morala vzdrževati vertnarja, ki bi preskerboval periodična opravila. Zato dobi nekoliko odškodnine. Cerkovnik bi bil za ta posel sposoben; po navodu učiteljevem privadil bi se s časoma vertnarije in lajšal težko breme učiteljevo.

Knjižica zasluži vso pozornost od strani učiteljev, zlasti pa krajnih šolskih svetov in srenjskih zastopov. Blagor srenjam, kedar se bode ta krasna misel pričela djansko uresničevati! F. St.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje *Josip Levičnik*.

Moto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

K obsekovanju dreves, o čimur sem k sklepu v zadnjem stavku govoril, naj dostavim danes še, da se je taka drevesa gojiti

svetovale zlasti ob vodah in tudi na bolj oddaljenih mejah kmetij. Javor, jesen, jagnjeda itd. dajo poleg dobrega listja za pičo tudi zastran svoje košatosti veliko sence, kar posebno rast trave dobro pospešuje in je tudi v prijetno hladilo za pašečo živino. *) Dodam naj tu tudi še o smesnih gozdih to, kar sem bil zadnjič v naglici prezèrl, da se v njih lahko odreja lesovje za stavbe (Bauholz), na kar dandanašnje morajo gospodarji toliko bolj gledati in ozirati se, ker se je smrekovina res že tako vgnala in iztrebila, da se o kakem požaru že tudi v takih krajih, ki so jih pred malimi že za lesa — bogate imeli, z naj večjo težavo pripravi les dobiva.

Po teh splošnih ukih o gozdnarstvu je prestopil g. profesor na umetno gozdorejo, ktera je zlasti ondi potrebna, kjer se je gozd ali brez vse primere in vsega premislika sekal ter vgnal; ali pa tam, kjer se sam po sebi prepočasno zaploduje. Lesovje, ki se izvoli v umetno zasajenje, naj bo ali navadnih gozdev, kamor spadajo: buka, tri plemena hrasta, breza, smreka, jelka, mecesen, bela in črna hojka (borovec); ali pa nenavadnih, za ktere imamo: brestje, jesen, javor itd. Le-te poslednje imajo posebno to dobro na sebi, da naglo rastejo, ter dajo mnogostrano korist. Kdor si hoče umetni gozd zasaditi, more dobro prevdariti, kakšni les sme sejati ali saditi; more pa zraven ozirati tudi se na krajne, obnebnne in višavne razmere. Na večjih višavah se raznoverstne hovjevine (Nadelhölzer) naj bolje sponašajo; tudi buka še dobro shaja na višočinah 3 do 4 tisoč čevljev. Srednje višave dobro služijo bukam, tudi mecesnom, jelkam in smrekam. Ob podnožjih hribov in po ravninah, zlasti na peščeni zemlji dobro rodijo: beli in črni borovec, breza, akacija i. d.

Umetni gozdi se morejo izgojiti na dva načina, namreč po setvi, ali pa po sajenju. Ako se poslužimo setve, moramo imeti:

- a. dobro vravnani in pripravi svèt;
- b. dovolj in dobrega semena, in
- c. se mora to zgoditi o pravem času in v primerni množini. —

O semenu se je govorilo naj prej. Moremo si ga nabrati sami, ali pa si ga kupiti. Bolje je, ako si ga sami nabrati moremo, ker le tako smo si gotovi, da si ne kupimo mačka v žaklji. V to si pa moramo zvoliti: pravi čas, suho vreme, ter zraven vediti, da premlada ali pa prestara drevesa dajo slabo seme. Seme dreves srednje starosti je naj boljše. Razdeljuje se pa seme v tri verste: debelo (grosse-), drobno (dünn-) in habato, (kleine, geflügelte Samen). Debelo seme imenujemo storže raznoverstne hovjevine; k drobnemu se šteje želod, žir in kostanj; habato seme pa imajo: brestje, javor,

*) K tim drevesom se prišteva tudi še vèrba, ki daje obilno vejevja za razne lesne pletenine, kar dandanašnji donaša tudi mnogim lepi zaslužek. Pis.

jesen, breza itd. Debelo seme, t. j. storže raznega hovja moramo nabirati, ko še niso sprézani, ali z drugimi besedami: dokler še seme v storžih skrito tiči. Čas za nabiranje tega semena je vsa zima, in sicer čim pozneje, tim bolje. Edino izjembo dela jelka, ker njeni storži se razprezajo koj, kakor hitro je seme zrelo; torej se pravi čas za nabiranje tudi zamuditi ne sme. Storži se morajo potem popolnoma posušiti. Za jelkine storže je dosti, ako se le na kaki zračni kraj vsujejo; posušeni razpadajo zdajci sami po sebi. Storži od smreke, mecesna in raznoverstnih borovcev pa potrebujejo za razprezanje še posebne gorkote; naj se nasujejo torej ali na solčnem kraji, *) ali pa v kaki dobro zakurjeni stanici. Ko so storži popolnoma suhi, se denejo v kaki žakelj in se enekrati dobro pre-tresejo z ene strani v drugo, da seme vén poleti.

Ako nabiramo drobno seme, t. j. želod, žir ali kostanj, moramo dobro paziti na to, da ima pravo debelost, in da ni od žižeka (Rüsselkäfer) razjedeno. Tudi to seme se mora posušiti, posušeno se sme nakupičiti v večji množini, in ako v tem stanu ne postane potno, je znamenje, da je popolnoma dobro. Habáto seme (brestjevo, javorjevo, jesenevo, brezovo itd.) pa se mora nabirati neposredno iz drevja, ker ga sicer veter na vse strani raznese. Sploh pa veljá za vsa drevesna semena naslednja opazka: vsa so o času zrelosti vlažna. Ako jih pustimo nakupičeno ležati, se sama po sebi razgrejejo, vnamejo, ter zgubijo plodnost. Zlasti brezovo seme je v tej zadevi posebno kočljive narave, torej je dobro, da nasujemo semena plitvo na kake dilje ali pa po skednu, in še le popolnoma suhe spravimo dotlej, da jih rabimo.

(Dalje prih.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

13. Bil je Metelko v mnogih rečeh Vodnikov naslednik. Dobil je menda tudi nektere njegove spise. Tako je n. pr. sestavljal veči slovenski slovar že J. Ž. Popovič, B. Kumerdej itd. Tudi Vodnik se poprime tega dela, marljivo nabira ter nabere do 30.000 slovenskih besedi, in jih (po Adelungu) vredi v nemško - slovensko - latinski slovar, ki bi šteti imel do 80 pol srednje osmerke. Naznanjen je bil že l. 1806; posebej napové nanj naročevanje sredi l. 1813 s prvo tiskano polo, ali po vojski in nemili Vodnikovi ošodi zastane tolikanj zaželeao delo. Po njegovi smerti rokopis za 130 gld.

*) Še vé, da se to more storiti le o poletju. Pustijo naj se ležati storži kakih 48 ur na toplem solncu. Opomba g. docenta.

kupi Ravnikar, modroslovnih šol ravnatelj, ter ga izroči Metelkotu, češ, da ga spravi polagoma na svetlobo.

Kakor Vodnik na Kranjskem, je izdeloval slovar Jarnik na Koroškem. Pošlje mu neki Metelko tudi rokopis Vodnikov. Jarnik si dobi založnika in tiskarja; bile so štiri pole že natisnjene, kar se zboji založnik s tiskarjem vred prevelikih stroškov, in tudi Jarnikov rokopis ostane le rokopis. Enako je pripravljajl zanj Dajnko na Štajarskem, pa ni Dajnko ni Metelko ga ne moreta spraviti na dan.

Krog l. 1830 se je Metelčica jela nekoliko bolj gibati, in l. majnika je z Dunaja Kopitar o slovarju pisal Metelkotu: Prav Vi ste ali bi vsaj biti mogli tisti mož, ki sem si ga želel v svoji slovnici str. 56, kateri nam popiše naposled jezikov zaklad . . . Zedinite se z gosp. Čopom in pomenkovaje se z Dobrovskym ter s slovarji vseh drugih narečij v rokah, nekaj sami nekaj po svojih učencih zapisujte besede, kakor nanese, na posamne osminske liste, ki jih dajte potem vsaki teden abecedno vrediti. Čez leto in dan je tako nastal slovar Vukov. Ali začeti se mora. *Dimidium facti qui bene coepit habet*, pravi naš Horac. *Dic hoc tibi ipsi et Čopio cum salute mea.* — Kako je z Ravnikarjevo biblijo? — Vi tedaj pa Čop cum discipulis — spravite se nad inventarium ut dixi. *Valete et favete vesterrimo Jernejo.* —

Tretji, ki je pisal v Metelčici, je bil ranjki Franec Jelovšek (r. v Ljubljani 1793, u. v Novomestu 1868). Iz tistega vzroka, da se v njej prične učiti po šolah in se je privadi mladina, dá na svetlo: *Kerščanski nauk za slovenske šole poleg katekizma po c. k. deržavah.* V Ljubljani 1831. 8i. 131 str. — Metelko ga pripisuje kar Jelovšku, ki je bil takrat katehet v normalni ljubljanski; bere se vendar, da so ga skladali skupaj Fr. Jelovšek, U. Jerin (v Ljubljani r. 1785, u. 1849) in J. Burger, tedaj prvi ali naj gorečniji Metelkovec (cf. *Carinthia* 1831, 25; *Südsl. Lit.* I. 45). „Ta katekizem je po pravih kateheških pravilih lepo zversten, in se tudi v zavédi lepe slovensčine priporoča“ (Met. Pismen.).

Zapored so prihajale šolske knjižice v novem čerkopisu na svetlo. Vlada sama, kakor se kaže, je podpirala to početje in pripustila Metelčico v deržavne šole. Množili so se pisatelji in skerbeti jeli ne le za šolsko mladino, tudi za prosto ljudstvo, za narod slovenski. I temu naj se dajejo v roke podučne knjige, da se mu po njih, si mislijo, prikupi tudi popravljena pisava ter se tako vstanovi. Naj gorečniji med temi je bil J. Burger, duhovni vodnik v ljubljanski duhovščnici, naslednik J. Zalokarjev. Množili so se pa tudi Metelčice neprijatelji, in dasi ravno so to leto že prednje straže bile se spoprijele in je v kratkem udariti se pretila abecedna vojska, naj

se vendar naštejejo poprej še knjige, ki so prišle tedaj v Metelčici na svetlo.

Četerti namreč, ki je boril se in pisaril o in v Metelčici, je bil že tudi ranjki Jožef Burger (v Krašnji r. 1800, u. 1870 v Šmartinu pri Litiji). Poslovenil je: 1) *Nedolžnost preganjana in povečšana*, povest iz pisem Kristofa Šmida. V Ljubljani, 1832. 8^t. 124 str. 2) *Evstahi*. Povest iz pisem Kristofa Šmida. V Ljublj., 1832. 8^t. VI. 149 str. 3) *Pomoč v sili ali leseni križ in sreča dobrega uka*. Dve povesti iz pisem Kristofa Šmida. V Ljublj., 1832. 8^t. 48 str. 4) *Svete Terezije Premišljevanja in perserčni pogovori s Bogom*, z njenim popisam svoje mladosti in z nekaterimi njenimi uki. Iz njenih pisem okrajšal Simon Buhfelner, fajmošter na Nemskem. V Ljublj., 1834. 8^t. str. 84. — Pri sv. Jakobu je slovel tedaj duhovni pomočnik Anton Pekec (r. v Stopičah 1803, u. v Ljubljani 1833). Prav radi so njegove duhovne govore poslušali ljudje, in da bi z duhovnim pridom pomnili jih tudi v prihodnje, dá po njegovi smerti v pocirilici na svetlobo Jož. Burger: 5) *Razlaganje dopoldanje očitne službe božje*, ali kerščanski nauki od s. maše in pridig, ki jih je imel Antoni Pekec, kaplan per s. Jakobu v Ljubljani, v l. 1832. Natisnil J. Blaznik v Ljublj., 1834. 8^t. VIII. 499 str. In 6) *Kristusovo Terpljenje v osem postnih pridigah*, ki jih je imel Antoni Pekec, kapl. per s. Jak. v Ljublj., v l. 1831. V Ljublj. natisnil J. Blaznik, 1835. 8^t. 122 str.

„Bukve g. Burgerja, piše spet Metelko v Pismenici, in veliko prevred ta svét zapustivšega Pekca so v prav lepi in čisti slovensčini pisane, in se tudi v svoji oségi sosebnopriporočajo; marsikteri, ki so že veliko tacega brali, pravijo, de kaj bolje in lepše izdelanega v slovenskem, in tudi v nemškem jeziku, še niso najdlji, kakor je Razlaganje dopoldanje službe božje. Hvala, ki jo tukaj g. Burgerju, zgorej g. Zalokarju in g. Potočniku po zasluženji njih lepega pisanja damo, tudi skorej vse druge pozneje pisatelje zadéva, kateri so se po teh ravnali“.

Umetnost.

Nauk o umni živinoreji. Slovenskim gospodarjem spisal in s podobami razjasnil dr. Janez Bleiweis. Izdala in založila c. k. kmetijska družba Kranjska 1871. Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani. Ta zlatega denarja vredna knjiga prav po domače razumevno in skozi in skozi oziraje se na naj važnejša vodila o reji naše domače živine obravnava vse, česar je treba vediti umnemu živinorejcu, ter vse to kaže s prelepimi v jeklo vrezanimi podobami. Živo priporočamo to knjigo vsem ljudskim učiteljem, vsaki ljudski šoli in knjižnici in vsem, ki živé med ljudstvom in jim je volja pospeševati prvi del gospodarstva, t. j. domačo živinorejo. Cena tej krasni knjigi je le 80 kr., res v nikakoršni primeri z zanimivim obsegom, ki se v njej nahaja.

Vojvodina Kranjska. Zemljevid za ljudsko šolo. §. 58. novega učnega reda od 20. avg. 1870. I. nalaga ljudski šoli skerb,

da se mladina uri tudi kolikor toliko v zemljenzanskem nauku. Smoter tega nauka je: proglodno znanje svojega domovja in svoje oćevine po naravoslovskih in krajevnih, narodopisnih in politićnih razmerah itd.

Će kdaj, tako moramo zlasti sedaj, ko imamo v ljudski šoli obilo naukov, skerbeti za to, da se ves nauk vpira na nazorovanje in da skerbimo za sredstva, po kterih se mladini poćituje, kar se ji razklada in kar naj si kot stalno imovino v spomin ohrani. Da nam ućnih sredstev manjka, ni mi skoraj treba ponavljati. Potrebe Źe zdavnaj z vso silo pritiskajo in le malo se zadostuje zahtevam ćasa; preveć pa se prićakuje od prihodnosti. Kdor hitro pomaga, pripomore već, nego kdor odlaša in će stvar tudi bolje izverši. Ta misel naj me opravići, ker se prederznem p. n. obćinstvu zlasti pa ljudskim šolam izroćiti „zemljevid kranjske deŹele“, ki bode za sedaj menda primeren, dokler ne dobimo po kartografiških zavodih boljšeġa.

Zemljevid je v obće takošen:

KaŹe nam v $\frac{1}{216000}$ naravne mere cele deŹele in posamesnih 12 okrajev, meje, glavne ceste, reke, jezera, mesta, terge in vasi, koderkoli je le kaka postavno vredjena ljudska šola.

ObŹalovaje moram naznaniti, da s temi sredstvi, ki sem jih ravno imel pri rokah, nisem mogel risati tudi pogorja, kar bi sicer zemljevid nejasen delalo. Ravno tako sem moral izpustiti gorensko Źeleznico, ker nisem nobenega bolj natanćnega naćerta mogel dobiti v roke. Iz istega vzroka izostala je Št. Peter-Reška Źeleznica. Ako bi mogel kje dobiti sliko obeh Źelezniških ćert, bi jo pred razpošiljanjem lahko še dostavil. Sicer so pa postaje Rudolfove Źeleznice zaznamovane.

Zemljevid je risan na 4 polah nekoliko veće oblike, kakoršne so naravne pisne pole. Te se ena k drugej prilepijo in precej razviden zemljevid tudi za prostorne šolske sobe je sestavljen.

Kar bi ućitelji še v njem pogrešali lahko si sami dostavijo posnemši iz Kozlerjevega zemljevida, ali drugod izdanega, kar bo ućitelju hasnilo kot pripravljanje na zemljepisni nauk.

Dobiva se zemljevid pri podpisanemu v Idriji, in sicer ne barvan po 15 kr. in barvan po 20 kr. Kdor Źeli vse štiri dele Źe priljepljene, naj mi v naroćilo naznani, kdor posamesne liste Źeli, naj opusti to opombo.

Gospodom okrajnim nadzornikom jo vljudno priporoćam v presojo, ali bode ljudskim šolam kaj hasnila, ali ne.

V Idriji dné 20. julija 1871.

F. Stegnar.

Dostavek „Uć. Tov.“: Ne bil bi ljudski šoli pri zemljepisnem nauku mogel bolje vstreći kakor je storil g. Stegnar s svojim lepim zemljevidom. Vsak ućitelj već, kako se morajo zemljevidi za šolo zelo odlikovati mimo drugih, ki jih imamo za splošno rabo. G. Stegnarjev zemljevid je prav izverstno vravnan za šolske potrebe. Ućenci se z njega lahko uće razdelitev naše deŹele in vse drugo po pglavitnih ćertah, ki se vsakemu pazljivemu oćesu koj na Ź prvi pogled kaŹejo v pravi podobi. Tudi risati se ućenci po tem zemljevidu lahko vadijo. G. izdajatelj bode s tem svojim delom gotovo veliko pripomogel k boljšeemu zemljepisnemu nauku v ljudski šoli, kajti zemljepisje brez primerneġa zemljevida je plavānje brez vode. Nobena šola na Kranjskem naj ne bode brez tega koristnega ućilnega pomoćka — posebno, ker je tudi cena tako nizka, da niŹja ne more biti.

25 cerkvenih pesem. Za moški (ali Źenski) in mešani ćvetrospev, zloŹil in upravljal A. Fōrster. Dobivajo se pri skladatelju (v

semenišču). Cena 80 kr. V Ljubljani. Zal. skladatelj. Tisk Egerjev. Ta zvezek obsega: Opombe; besede k napevom; izvorne napeve (5 sv. maš, vera, upanje in ljubezen, nebesa, pred sv. obhajilom, po sv. obhajilu, mati prečista, sv. noč, „dies irae“, novomašniku); stare upravljene napeve (pred blagoslovom, po blagoslovu, sv. maša [5krat], „Ave maris stella“, „Ave Maria“, božična [staročeska], postna, velikonočna [Regina coeli,]) sv. maša. G. izdajatelj je s temi napevi zelo vstregel našim orglarjem in pevcem, ter je s tem tudi lepo pomnožil umetno cerkveno slovstvo, ker je napevom pridjal zgodovinske čertice in jih prav izvorno upravljal. Priporočamo jih tedaj le še vsem cerkvam na Slovenskem, kajti pevcem in orglarjem jih že spretno skladateljevo ime zadostno priporoča.

Šolsko obzorje.

Učiteljski zbor v Zagrebu. Učitelji zagrebških treh glavnih škol prosili so početkom t. l. deželno vlado, naj jim dovoli sklicati v Zagreb „prvo občo skupščino hrvatskih učiteljev, spojeno z razstavo učil in z razpravo obćih pedagogiskih vprašanj“. Vlada je, uslišavši prošnjo, dovoljlo podelila, ter ob enim obečala, da hoče to podvzetje tudi materijalno podpirati. Vsled te vladne dovolje je učiteljski odbor, ki je izvedenje tega povzetja v roke vzel, dné 25. februarja na vse učitelje in učiteljice na „Hrvatskem, Slavonskem, v vojnej krajini in v Dalmaciji“ povabilo razposlal, naj pridejo 23., 24. in 25. avgusta na učiteljski zbor v Zagreb. V tem povabilu stoji na dalje: „pa tudi vas učitelje sosodnih nam, in vseh drugih dežel, ki gojite simpatije za naš narod in za njegov napredek, vas, ki delate na ravno tistem polji narodnega izobraževanja in z njimi za izobraževanje celega človeštva, — vas vse vabimo in kličemo na prvi občni hrvatski učiteljski zbor, da nam tudi vi svetujete in pomorete v tem svetem podvzetju“. — Ta proglas se je prestavil na slovenski, česki, nemški, italijanski in francoski jezik, ter se tudi v šolskih časopisih teh narodov razglasil.

Učiteljski odbor, ki ima, in ravna celo stvar v rokah, razdelil se je na četiri pododbore: 1. na centralni odbor, ki ima pripraviti gradivč za razprave, — ustanoviti opravljen red, — voditi denarne poslove, — skrbeti za strokovnjaški presod razstavljenih učil — in po končanem zboru izdelati poročilo o njem; 2. na pododbor za razstavo učil, ki ima prevzemati prihajajoče in razstaviti se imajoča učila, — nadalje sestaviti raztavni katalog, ter pripraviti lotrijo tistih razstavljenih učil, ktera bo glavni odbor v to ime od dotičnih razstavljalcev nakupil; 3. na pododbor, ki ima skrbeti za slovesnosti in zunajni lišp učiteljskega zbora, namreč pa za prostor za skupščino in za razstavo, za odlikovanja najboljih razstavljenih učil, za sijajne glediščne predstave, za izlete v bližnjo okolico, in kar že vse pod slovesnosti spada; in 4. na stavbeni pododbor, ki ima skrbeti za znižano vozno na železnicah in parbrodih za obiskovalce učiteljskega zbora, ki ima nadalje prihajajoče pričakovati, jih v imeni glavnega odbora pozdraviti, kolikor mogoče, brezplačno stanovanje za nje oskerbeti, in imenik vseh skupščinarjev sestaviti.

Za proglašivanje zborov. zadev izdava se poseben „Viestnik“ kot priloga k šolskemu listu „Napredak“. Viestnika je do sedaj že osem številčk izšlo.

Gledé razprav je ustanovljeno, da se v skupščini ne bodo razpravljala specijalna vprašanja, ampak da se imajo samo glavna načela ustanovljati, ktera se opirajo na izkušnjo in na znanost.

Razstavne stvari mora razstavljalac na svoje stroške (po zniženej ceni) v Zagreb poslati, vrnile se mu pa bodo frankovane. Za stvari pa, ki se bodo izrečno samo na ogled postavile, prevzel je glavni odbor vožne stroške za sim in nazaj.

Razstavljene stvari bodo po sledečem osnutku razredene:

I. razred: zabavne stvari, s podrazredi: 1. učila, 2. sprave, 3. gradivo, in 4. strogo zabavne stvari. Pod ta razred spadajo vse otročje igre, igračne narodne pesmi in pripovedke, ki se bodo v posebni knjižici izdale. Učitelji so še posebe pozvani, da to narodno blago kolikor mogoče v večji množini naberó, zarad tega se je za predmet še poseben odbor sestavil.

II. razred: hrvatske in srbske šolske knjige s petimi podrazredi: 1. abecedniki in početnice; 2. čitanke in druge šolske knjige ljudskih škol; 3. vse v nižjih realkah in mestnih šolah rabljene šolske knjige; 4. knjige, ki se rabijo zdaj, in ki so se rabile nekaj v preperandijah in 5. vse veronaukovne knjige od najstarejših časov do danes.

III. razred: učna sredstva s sledečimi desetimi podrazredi: 1. slike za nazorno poučevanje; 2. razne prirodopisne in tehnološke zbirke; 3. siloslovne in ločbene (kemične) sprave; 4. zemljevidi, globusi itd.; 5. čitala in računila; 6. krasopisne sprave, pisanke, predpisi in razne šolske pločice; 7. risarska oprava, obrazci, slikarenja in kipovine; 8. učila, sprave in strojevi za ženska dela; 9. učila za cerkveno in šolsko pevanje in za glasbo; in 10. modeli šolskega pohišja.

IV. razred: dela šolske mladeži s sledečimi tremi podrazredi: 1. krasopisi, sestavoslovne in računске vaje, risarije ljudskih in mestnih škol, 2. modeli gospodarske sprave; in 3. ročna dela ženske šolske mladeži.

V. razred: hrvatski in srbski spisi za mladež in za učiteljstvo s sledečimi tremi podrazredi: spisi za mladež pobožnega, poučnega in zabavnega zdržaja; 2. pedagoška, didaktična in metodična dela; in 3. rokopisna dela namenjena ali mladeži, ali učiteljem ljudskih škol.

VI. razred: pedagoško-didaktični spisi drugih narodov s sledečimi četirimi podrazredi: 1. pedagoška, didaktična in metodična dela; 2. pedagoški časopisi; 3. šolske knjige, znamenitejši spisi in časopisi za mladež; in 4. popularno znanstvena dela za izobraženje učiteljev ljudskih škol.

Stvari bodo v prostorih zagrebske velike realke razstavljene.

Deželna vlada je, zvesta svojemu obećanju, stavila centralnemu odboru svoto 2000 gold. na razpolaganje. Nadalje so do 15. julija darovali: grad Zagreb 5000 gold. Križevci 200 gold. in Osek 100 gold., sicer se pa še od več drugih mest podpore za gotovo pričakujejo.

Povsod po Hrvatskem, Slavonskem in Dalmatinskem so se ustanovili učiteljski odbori, ki centralni odbor v Zagrebu na vse moči podpirajo. Toli-ke vnetosti centralni odbor sam ni pričakoval! Srbski časopisi v kneževini so z največim sočutjem pozdravili prihodni hrvatski učiteljski zbor. Srbski minister nauka Matič je naznanil centralnemu odboru, da je vsem srbskim učiteljem dopust in dovolj podelil, da se morejo, kdor hoče, učiteljskega zbora v Zagrebu vdeležiti, ter da bo na razstavo učil poslal vse knjige in vsa učevna sredstva srednjih in ljudskih škol, ki so v kneževini uvedena.

Za razstavo ženskih ročnih izdelkov ustanovil se je poseben odbor zagrebskih učiteljic.

Iz Slovenije so do 15. julija sledeče prijave na razstavní odbor prišle: 1. Petar Cebin, učitelj v Kranji: Gibivo abecedo in praktični računar za otroke. 2. Slovenska Matica v Ljubljani: Zgodovino slovenskega naroda; Vojvodina Kranjska; Vojvodina Koroška; Narodne koledarje in letopise za 1867, 1868, 1869 in 1870; Štirje letni časi; Rudinoslovje; Olikani Slovence; Slovenski Štajer I. in II.; Schoedler, knjiga prirode I. zv.; Fizika, astronomija in kemija; Nauk o telovadbi I. in II. del; Atlant I. in II. snopič; Vodnikove pesmi; Zemljevid slovenske dežele in pokrajin; Československa Slovnica; Koseski-Vesel. 3. Praprotnik, učitelj v Ljubljani: Učiteljski tovarš 1861 — 1871; Spisi za slovensko mladino; Slovenska slovnica za prvence. Darek pridni mladosti v 3 zvezkih; Pesmi cerkvene in druge; Školske pesme; 4. Tomšič, učitelj v Ljubljani: Pobeljšani sosedje ali sadjereja; Abe v podobah in besedi; zlati orehi; Poljedelstvo; Vošilna knjžica; Prirodoslovje v podobah; Vrteca 7 listov. 5. Belar, učitelj v Ljubljani: Concordia-polka; Velika sv. maša; Sluga v spomin prvega občega zbora ljudskih učiteljev v Ljubljani; Tantum ergo; M. Polka; Sv. maša. 6. Franjo Grkman, učitelj v Ljubljani: Abecedna tabljiica; Vaje v številjenji; Wörterammlung; Lepopisni izgledi; Prestave vaj iz slov.-nemške gramatike. 7. Josip Levičnik, učitelj v Železnikih: Mali slovenski pevec. 8. Rudolf Milic, tiskar v Ljubljani: Sv. maša z blagoslovom od Grbca; Mali sadjerejec. 9. Henrik Ničman, knjigar v Ljubljani: Katekizem od A. Lesarja. 10. Učiteljska knjižnica v Ljubljani: Malo berilo za prvošolce; Veliko berilo in pogovorilo; Pravila učiteljskega društva za Kranjsko; Imenik ljudskih učiteljev 1870; Učiteljski koledar za l. 1871. 11. Mestna ljudska šola v Ljubljani: Enajst letnih programov. *) — Kakor sem gore rekel, je bilo to do 15. julija pripravljeno iz Slovenije. Ljubljanski učitelji so se zares odlikovali, vpraša se le: kje so pa drugi učitelji ostali? Zlasti pa: kje je društvo sv. Mohora ostalo? Iz inostranstva prijavile so firme iz Lipsije, iz Berlina, iz Prage, iz Dunaja, iz Hamburga, iz Frajburga, iz Studgarta, iz Poljskega, iz Ruskega, iz Francozkega in iz še več drugih krajev razstavne učilne predmete.

Iz Ljubljane naznanilo je svoj prihod 14 učiteljev in 3 učiteljice. Iz Rogoškega okraja pridejo vsi učitelji. Kako je drugod? Gledé debate o pedagogijskih, didaktičnih, metodičnih in sploh učiteljskih vprašanjih se je od raznih strani predložilo še čez 80 načelnih vprašanj. Centralen odbor izbral je izmed njih sledečih 12 vprašanj, ki jih bo pred skupščini nasvetoval, naj se na dnevni red postavijo. Ta vprašanja so:

- 1) Ktero svrhu ima ljudska šola v našem stoletji in kako naj se uredijo njene zunanje razmere?
- 2) Kakšen naj bo notranji ustroj ljudskih škol, da bodo svojej svrhi dogovarjale?
- 3) Kako naj se v svrhu utemeljenja dobrih ljudskih škol učilišča uredijo?
- 4) Ktere so naj glavneje dolžnosti, in najglavneje pravice ljudskega učitelja?
- 5) Kako naj se daljne izobraženje ljudskega učitelja pospeši?
- 6) Izobraženje ženskega spola je naj silnejša potreba našega naroda?
- 7) Na kak način bi mogla hrvatska ljudska škola poleg občega humanitarnega izobraženja še zavednost o narodnem edinstvu buditi, gojiti in pospeševati?

*) Pozneje je odbor uč. društva za Kranjsko poslal še več stvari v izložbo.

8) Kako bi mogla pedagogijska književnost razcevesti, in kako bi se mogla z njenimi plodovi okrepčati moralna moč celega naroda?

9) Kako naj se vredijo ljudsko gospodarstveno izobraženje in poskušni gospodarski vrtovi, zlasti z ozirom na ponavljajoče ljudske škole?

10) Naj se učiteljski pripravniki osvobode vojniške dolžnosti?

11) Ali se zлага z dostojanstvom učiteljskega stanu in poklica in s koristijo in poštenjem naroda, da ljudski učitelj nema po sedanjem hrvatskem volilnem redu ne aktivne in ne pasivne volilne pravice?

12) Ali bi koristno bilo za razvitek ljudskih škol v tistih krajih vojniške krajine, ki se ravnokar razvojničujejo, da se dotične škole v prihodnje ne več, kakor je to do sedaj bilo, neposredno od državne vlade nadzirajo in po šolskih strokovnjakih vredujejo, nego da se gledé vsega tega v prihodnje na isti temelj postavijo, na katerem ljudske šole v provincijalu stojé?

Poročevalec bo vsled opravičnega reda o vsakem teh vprašanj tisti, kateri je zadevno vprašanje na odboru navsetoval. Razpravne skupščine bodo tri, 23., 24. in 25. vsak dan ena.

Razen debate o vprašanih bodo tudi „predavanja“ o pedagogijskih in izobraževalnih predmetih, ne v razpravnih skupščinah, ampak poprej, ali pa poznej.

Gledé zunanje slovesnosti je to - le vstanovljeno: prvi dan bo v slavo učiteljskega zbora sijajna gledališčna predstava; drugi dan bo banket in po banketu izlet v Maksimir. Gaj bo z lampijoni in s zastavami okrašen, mestna glasba bo svirala, društvo „kolo“ bo pevalo in nazadnje se bode umeten kres zažgel. Učitelji se bodo po gaji razpeljali, kajti „errare per lucos, amoenae quos et aquae subeunt et aurae“, to se je že Horacu dopadlo. Tretji dan bode v slavo dvestogodišnjice glasovitega pedagoga Komenskega veliki muzikalno-deklamatorni koncert. Gasilno društvo bo naredilo veliko produkcijo, da se bodo mogli nazoči učitelji tudi o koristi te naprave prepričati. Četrti dan bo izlet v Krizevce na ogledanje tamošnje gospodarske šole, in s tem izletom bo slovesnost in učiteljski zbor končan.

Posvetovalne skupščine bodo v redutnej dvorani gledališčne zgrade, v kateri je l. 1861. in 1865. hrvaški deželni sabor zboroval.

Vsak učitelj, kateri se je odločil, da se hoče učiteljskega zbora vdeležiti, moral je to do zadnjega julija centralnemu odboru v Zagrebu na znanje dati in en goldinar pristopnine poslati, kajti samo pristopnina ga deležnega naredi vseh polajšic, ki jih je centralen odbor za skupščinare oskrbel, namreč: znižano voznino od 10. do 31. avgusta, brezplačen stan v Zagrebu, brezplačen pristop v gledališče in v koncert v slavo Komenskega.

V ta namen, da bo učiteljem skupščinarjem Zagreb v vgodnem spominu ostal, izdal se bo pri tej priložnosti fotografični album, ki bo zadrževal 12 fotografij naj lepših predelov Zagrebških in Maksimirskih, razna poslopja, spomenike itd.

Vsak skupščinar bo nosil na prsih pripeto posebno znamenje, nakičeno s slovanskimi barvami zavoljo tega, da se bodo med seboj spoznali.

Nazadnje moram še himne omeniti, katero že nalašč v slavo učiteljskega zbora P. P. (Petar Preradovič) speval in učitelj Fabkovič uglasil, in ktera se bo pri tej priložnosti tudi prvokrat javno pela. „Po Nar.“

— Učitelji s Kranjskega bodo (naj več) šli 22. t. m. iz Ljubljane, in pridejo ta dan zvečer v Zagreb.

Iz Notranjskega. Ljudski učitelji iz Notranjskega so slavnemu deželnemu odboru izročili to-le prošnjo:

Slavni deželni odbor!

Spoštljivo podpisani ljudski učitelji vljudno prosijo, da bi se slavnemu deželnemu zboru kranjskemu pri obravnavi postav o vzdrževanju ljudskih šol in o pravnih razmerah ljudskih učiteljev sledeče prošnje in želje razodeti blagovolilo:

1. a) Ljudski učitelji na Kranjskem naj bi dobivali svojo plačo iz deželne šolske zaloge, ki naj bi se po zgledu drugih dežel v ta namen ustanovila. Za napravo in vzdrževanje šolskih poslopij in šolskih vertov, za učne pomočke, učiteljevo stanovanje in druge šolske potrebščine naj bi pa skerbili šolski okraji.

b) Ako bi se ne mogla osnovati deželna šolska zaloga, naj pa prevzamejo vso skerb za šolo šolski okraji.

c) Ako bi se tudi to doseči ne moglo, vstanové naj se vsaj za plače učiteljev okrajne šolske blagajnice, in le druge šolske potrebe naj oskerbljujejo posamesne srenje.

č) Nikdar pa naj se vse dolžnosti ne nalagajo do šole vsaki občini za se.

2. Zastran učiteljskih plač naj bi se napravili na Kranjskem 4 razredi šolskih srenj z letnimi plačami 700, v Ljubljani 600, 500 in 400 gld. Verh tega naj dobivajo učitelji 10% petletne doklade. Ravnatelji in nadučitelji naj imajo v 1. in 2. razredu šolskih srenj za svoja opravila 200, v 3. razredu 100 in v 4. razredu 50 gld. doklade. Podučitelji naj bi dobivali 70% učiteljeve plače. Vsi učitelji in podučitelji naj bi imeli prosto stanovanje ali primerno odškodnino, ki naj bi znašalo po različnosti srenj 10% do 30% učiteljeve plače.

3. Služba cerkvenikova naj se popolnoma loči od učiteljeve službe. Te svoje vdane prošnje opirajo ponižno podpisani na sledeče razloge:

1. Da je ljudsko šolstvo tako slabo napredovalo, krive so bile prav zelo tudi srenje, ki so se tako malo menile za svojo šolo, da niso niti pčle učiteljeve plače redno odrajtovale, niti druge šolske potrebščine preskerbovale.

Da bi se temu v okom prišlo, nasvetovala je vlada v §. 37. svojega predloga zastran postave o vzdrževanju ljudskih šol, da naj bi bila skupna naloga vsakega šolskega okraja, da napravlja in vzdržuje ljudske šole, plačuje učitelje in skerbí za vse druge šolske reči.

Ta vladni predlog so popolnoma sprejeli češki, koroški in goriški deželni zbor.

Dolenje Avstrijsko in Štajersko ste vladini predlog le deloma odobrili, namreč tako, da se bodo samo za plače učiteljev osnovale okrajne šolske blagajnice, skerb za druge šolske potrebščine se po večem pripušča srenjam.

Gorenje Avstrijansko in Saleburško sklenili ste pa še veliko hvalevrednejši šolski postavi, nego je vladni predlog; kajti v teh se določuje, da bodo učitelji dobivali svoje plače iz deželne šolske zaloge.

Samo v Istriji, na Predarelskem, Moravskem in Šleskem bodo še dalje le posamesna srenje vsaka za se za vse svoje šolske potrebščine skerbeti morale.

Ako se hoče kranjsko ljudsko šolstvo na viši stopnjo povzdigniti, sprejme naj se v našo novo šolske postavo vladini predlog, ali pa naj se posnemajo prvo imenovane dežele.

Ako se pa bodo pri nas še zanaprej vse dolžnosti do šole naložile vsaki srenji za-se, se s tem ne bode nič ali le malo storilo za napredek našega ljudskega šolstva; kajti sami naši župani in srenjski zastopniki se ne bodo v kljubu novim šolskim postavam veliko ali pa nič za šolo brigali.

2. Da se napravijo v zadevi učiljskih plač na Kranjskem 4 razredi šolskih srenj, za to bi imeli sledeče razlogi:

- a) 5 dežel razločuje 4 razrede šolskih srenj;
- b) 6 dežel razdeluje jih na 3 razrede;
- c) vlada predlaga 4 razrede;

č) v 1. razred bi se pri nas štela tako samo Ljubljana, in na ostale razrede bi se razdelile druge srenje; ki so po premožnosti in drugim gotovo tako različne, da se morejo brez težav in brez krivice v tri razrede razdeliti.

Da pa omenjene plače učiteljev niso previsoke, naj bi bilo iz sledečega razvidno:

Ljudski učitelji na c. k. vadnicah imeli bodo po 800 gld. letne plače.

Ljudski učitelji na Gorenjem Avstrijskem in Štajerskem imajo po takih mestih, kakor je Ljubljana, po 700 in celó 800 gld. l. plače.

V šolskih srenjah 1. 2. in 3. razredu znaša na Dolenjem Avstrijanskem, Salcburškem, Štajerskem, Horvaškem, Goriškem, Češkem, Moravskem, in Šleskem učiteljska plača 600, 500 in 400 gld. (Le v 5 deželah razločujejo postave verh teh še 4. razred s 300 gld.) Na podlagi teh postav se je napravilo na Gorenjem Avstrijskem:

27 srenj I. razreda z 800 gld., 95 srenj II. razreda z 700 gld. in 328 srenj III. razreda z 600 gld. učiteljske plače.

Na Salcburškem:

24 srenj I. razreda s 600 gld., 52 srenj II. razreda s 500 gld., 49 srenj III. razreda s 400 gld. in 19 srenj IV. razreda s 300 gld. učit. plače.

Na Češkem:

55 srenj I. razreda s 600 gld., 563 srenj II. razreda s 500 gld., 2278 srenj III. razreda 400 gld. in 870 srenj IV. razreda s 300 gld. letne plače.

(Konec prih.)

Iz Ljubljane. 28. t. m. začela se bode tû šola za daljno izobraževanje ljudskih učiteljev. Okrajna šolska svetovalstva bodo naznanila učitelje za ta tečaj. Gospodarske šole pa letos ne bode nikjer; država letos nima denarjev za take namere.

— Umerl je Miroslav Vilhar, verli slovanski pesnik in skladavec prelepih napevov, ki jih tudi učenci veselo prepevajo. Naj živi njegovi spomin med njami!

Razpis služeb in prememba v učiteljskem stanu.

V mestnih šolah v Ljubljani so razpisane učiteljske službe in sicer ena s 500 ali po vrstjenji 450 gld., in dve podučiteljevi po 400 gld. av. v. Prošnje naj se odajajo pri mestni gosposki do konec t. m.

Na Kranjskem. Učiteljeva služba v Šent Jerneju podeljena je g. Janezu Sajetu, učitelju v Predosljih na Gorenskem.